

Sygn. akt IV CZ 37/18

POSTANOWIENIE

Dnia 20 września 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Grzegorz Misiurek (przewodniczący)

SSN Katarzyna Tyczka-Rote (sprawozdawca)

SSN Karol Weitz

w sprawie z powództwa M. K., Ł. K., X. Y. i J. S.
przeciwko [...] Ubezpieczeń Spółce Akcyjnej w W.
o zapłatę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 20 września 2018 r.,
zażalenia powodów
na wyrok Sądu Okręgowego w T.
z dnia 23 lutego 2018 r., sygn. akt VI Ga [...],

**uchyla zaskarżony wyrok pozostawiając rozstrzygnięcie
o kosztach postępowania zażaleniowego w orzeczeniu
kończącym postępowanie.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 15 września 2017 r. Sąd Rejonowy w T. zasądził od pozwanego [...] Ubezpieczeń S.A. w W. solidarnie na rzecz powodów M. K., Ł. K., X. Y. oraz J. S. kwotę 29.817,13 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 24 września 2015 r. do dnia zapłaty, z tytułu odszkodowania należnego z umowy ubezpieczenia D. zawartej dnia 17 października 2013 r. na okres od 25 października 2013 r. do 24 października 2014 r.

Sąd Rejonowy ustalił, że w dniu 5 sierpnia 2014 r. w wyniku nawałnicy spływająca woda zalała pomieszczenia powodów, powodując liczne uszkodzenia, w tym podmycia podbudowy pod kostkę brukową na placu manewrowym. Sąd Rejonowy uznał, że plac manewrowy - jako budowla będąca częścią Budynku 1 - był objęty kompleksowym ubezpieczeniem D. (pkt VI wniosku o ubezpieczenie), wobec czego pozwany odpowiada za powstałą szkodę na podstawie art. 805 § 1 k.c. w zw. z art. 824¹ k.c. zgodnie z umową ubezpieczenia z dnia 17 października 2013 r.

Na skutek apelacji pozwanego, wyrokiem z dnia 23 lutego 2018 r. Sąd Okręgowy w T. uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę Sądowi Rejonowemu w T. do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego.

Sąd Okręgowy podzielił ustalenia Sądu pierwszej instancji, zgodnie z którymi plac manewrowy stanowił przedmiot łączącej strony umowy ubezpieczenia. Uznał jednak, że Sąd Rejonowy pominął postanowienia ogólnych warunków ubezpieczenia precyzujące prawa i obowiązki stron tej umowy. Sąd Okręgowy wytknął także, że Sąd pierwszoinstancyjny nie ustosunkował się do zarzutów pozwanego kwestionujących wysokość zgłoszonej szkody, podniesionych przez niego już w sprzeciwie od nakazu zapłaty. Ponadto, w ocenie Sądu odwoławczego, Sąd *a quo* nie pomniejszył kosztów remontów i odbudowy o stopień zużycia, a także bezpodstawnie uwzględnił koszty robót rozbiórkowych. Sąd Okręgowy zauważył też, że opinia sporządzona przez biegłego C. K., na której oparł się Sąd Rejonowy, nie odnosi się do ustalenia odszkodowania za poniesioną przez powodów szkodę w świetle § 46 i 47 o.w.u. Zakres stwierdzonych uchybień skłonił Sąd Okręgowy do wniosku, że Sąd pierwszej instancji nie rozpoznał istoty sprawy, co skutkowało uchyleniem zaskarżonego wyroku.

W ocenie Sądu Okręgowego, przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Rejonowy powinien uzyskać od pełnomocników stron stanowisko w kwestii wysokości należnego powodom odszkodowania, przy uwzględnieniu zasad ustalonych w o.w.u., a gdyby okazało się to niemożliwe - przeprowadzić kolejny dowód z opinii biegłego.

Powód zaskarżył wyrok Sądu Okręgowego zażaleniem, w którym zarzucił naruszenie art. 386 § 1, 4 i 6 k.p.c. przez zaniechanie rozstrzygnięcia istoty sprawy. We wnioskach domagał się uchylenia zaskarżonego wyroku w całości i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w T.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Artykuł 394¹ § 1¹ k.p.c. przewiduje możliwość poddania kontroli instancyjnej Sądu Najwyższego prawidłowości uchylenia przez sąd drugiej instancji wyroku sądu pierwszej instancji i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania. Zadaniem Sądu Najwyższego w postępowaniu zażaleniowym jest zbadanie, czy sąd drugiej instancji prawidłowo pojmował przyczynę uzasadniającą wydanie orzeczenia kasatoryjnego i czy jego merytoryczne stanowisko uprawniało do podjęcia takiej decyzji procesowej. Przedmiot badania dokonywanego na skutek zażalenia ogranicza zakres dopuszczalnych zarzutów i powoduje, że zażalenie powinno skupiać się na kwestionowaniu stanowiska, że wystąpiły przesłanki uprawniające do stosowania art. 386 § 2 lub 4 k.p.c. Prawidłowość merytorycznego poglądu prawnego sądu drugiej instancji, odnoszącego się do materii będącej przedmiotem sporu w sprawie pozostaje zasadniczo poza zakresem kontroli zażaleniowej, z wyjątkiem oceny, czy miała miejsce nieważność postępowania. Poza tym wypadkiem ocena dokonywana przez Sąd Najwyższy przy rozpatrywaniu zażalenia przewidzianego w art. 394¹ § 1¹ k.p.c. powinna mieć charakter formalny, skupiający się na ustanowionych w art. 386 § 2 i 4 k.p.c. przesłankach uchylenia orzeczenia sądu pierwszej instancji, bez wkraczania w merytoryczne kompetencje sądu, który wydał orzeczenie kasatoryjne w postępowaniu apelacyjnym. Oznacza to, że Sąd Najwyższy sprawdza jedynie, czy - w świetle zapatrywań prawnych przytoczonych jako podstawa rozstrzygnięcia - uzasadnione jest stanowisko o wystąpieniu przesłanek do wydania przez sąd odwoławczy orzeczenia uchylającego wyrok i nakazującego ponowne rozpoznanie sprawy (por. np. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 7 listopada 2012 r., IV CZ 147/12, OSNC 2013/3/41, z dnia 15 lutego 2013 r., I CZ 5/13, OSNC-ZD 2014/A/4, z dnia 22 listopada 2013 r., II CZ 79/13, nie publ., z dnia 19 grudnia 2013 r., II CZ 86/13, nie publ., z dnia 9 stycznia 2014 r., V CZ 77/13, nie publ., z dnia 30 stycznia 2014 r., IV CZ 118/13, nie publ.).

Sąd Okręgowy, uchylając zaskarżony wyrok, powołał się na nierozpoznanie istoty sprawy przez Sąd Rejonowy (art. 386 § 4 k.p.c.). W jego ocenie sąd pierwszej instancji, poprawnie przyjmując odpowiedzialność pozwanego co do zasady, pominął zgłoszone w sprawie zarzuty dotyczące wysokości żądania. Zdaniem Sądu Okręgowego, nie można uznać przeprowadzonego postępowania, w tym opracowanej w jego toku opinii biegłego, za miarodajną podstawę do rozstrzygnięcia sprawy.

Motywy wskazane w uzasadnieniu wskazują na niewłaściwą interpretację przesłanek ujętych w art. 386 § 4 k.p.c.

Nierozpoznanie istoty sprawy rozumiane jest jako wadliwość rozstrzygnięcia polegająca na wydaniu przez sąd pierwszej instancji orzeczenia, które nie odnosi się do tego, co było przedmiotem sprawy, bądź na zaniechaniu zbadania materialnej podstawy żądania albo merytorycznych zarzutów strony, do czego doszło z powodu bezpodstawnego przyjęcia, że istnieje przesłanka materialnoprawna lub procesowa unicestwiająca roszczenie (por. np. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 9 stycznia 1936 r., C 1839/36, Zb. Orz. 1936/315; z dnia 21 października 2005 r., III CK 161/05, LEX nr 178635; a także postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 15 lipca 1998 r., II CKN 838/97, LEX nr 50750, z dnia 23 września 1998 r., II CKN 897/97, OSNC 1999/1/22, z dnia 3 lutego 1999 r., III CKN 151/98, LEX nr 519260; z dnia 9 listopada 2012 r., IV CZ 156/12, Lex nr 1231340; z dnia 26 listopada 2012 r., I CZ 147/12, Lex nr 1284698 oraz z dnia 16 listopada 2012 r., III CZ 83/12 - publ. <http://www.sn.pl>).

Jak wynika z uzasadnienia Sądu pierwszej instancji, sąd ten odniósł się do materialnej podstawy powództwa i rozstrzygnął merytorycznie o przedstawionym mu roszczeniu. Ewentualna odmienna ocena prawna Sądu odwoławczego, której konsekwencję stanowi potrzeba przeprowadzenia uzupełniającego postępowania dowodowego, nie upoważnia do stwierdzenia, że istota tej sprawy nie została rozpoznana; może jedynie dowodzić, że – zdaniem sądu odwoławczego – sprawa została rozpoznana nieprawidłowo. W takim wypadku sąd drugiej instancji zobowiązany jest naprawić dostrzeżone wadliwości i należycie zastosować prawo materialne. Taki stan rzeczy jest konsekwencją systemu apelacji pełnej, w której

druga instancja ma charakter merytoryczny, a nie jedynie kontrolny (por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2008 r., III CZP 49/07, OSNC 2009, Nr 6, poz. 55; postanowienie Sadu Najwyższego z dnia 9 sierpnia 2016 r., II CZ 113/16, nie publ.; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 28 lutego 2014 r., IV CZ 129/13, nie publ., wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 marca 2015 r., III CSK 221/14, nie publ.).

W sprawie nie zachodziła konieczność przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości (tj. przesłanka uchylenia wyroku przewidziana w art. 386 § 4 *in fine* k.p.c.). U podstaw orzeczenia Sądu pierwszej instancji leżały liczne ustalenia, wsparte dowodami. Konieczność prowadzenia postępowania dowodowego w całości należy odróżnić od sytuacji, w której potrzebne jest jedynie uzupełnienie postępowania dowodowego w określonym zakresie lub przeprowadzenie dowodów bezpodstawnie pominiętych przez sąd pierwszej instancji (z wielu zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 1 marca 2017 r., IV CZ 125/16, nie publ.). W takim wypadku sąd drugiej instancji, jako sąd merytoryczny, powinien odpowiednio uzupełnić postępowanie dowodowe na podstawie art. 382 *in fine* k.p.c., z zastrzeżeniem ograniczeń wynikających z art. 381 k.p.c. lub przepisów szczególnych (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 sierpnia 2016 r., II CZ 86/16, nie publ.).

Z przytoczonych względów Sąd Najwyższy oddalił zażalenie i orzekł o kosztach procesu na podstawie art. 394¹ § 3 k.p.c. w zw. z art. 398¹⁴ oraz art. 398²¹, art. 391 § 1 i art. 108 § 2 k.p.c.